

Sončna stena Mestne knjižnice Velenje

Alimpije Košarkoski

ŽE DIŠI PO MEDU!

PANJSKE KONČNICE ALIMPIJE KOŠARKOSKEGA

Razstava ob svetovnem dnevu čebel, 20. maj 2023

Alimpije Košarkoski v svojih ikonah in panjskih končnicah podoživlja dve domovini: skozi ikonopisje rodno Makedonijo in skozi panjske končnice Slovenijo. V Šoštanju je bil toplo sprejet in si s svojim delom prislužil spoštovanje in občudovanje svojih sokrajanov. V Mestni knjižnici Velenje smo zato v maju, ko obeležujemo svetovni dan čebel, pripravili razstavo njegove obsežne zbirke panjskih končnic.

Razstavo pripravil: David Vidmar Čeru
Oblikovanje: Peter Groznik - Peč
Gradivo: Alimpije Košarkoski

ALIMPIJE KOŠARKOSKI – V DVEH DOMOVINAH

Alimpije Košarkoski je rojen leta 1952 v Makedoniji v vasi Vevčani. Na otroška leta v rodnem kraju ga vežejo lepi spomini. Predvsem na družino, šolo in nenazadnje na obilico grozdja, ki je rastle po vaških trtah. Delaven in spreten je iskal zaslužek izven svoje domovine, pot ga je vodila v Slovenijo. V Šaleški dolini je našel svoj drugi dom in si v Šoštanju ustvaril družino, našel nove prijatelje in se predal športu in kulturi. Zaposlil se je v termoelektrarni, kjer je delal vse do upokojitve leta 2011.

Ena izmed njegovih velikih strasti je kultura. Ljubezen do ikon je prišla z njim iz njegove domovine, saj so svete podobe v posebni tehniki in barvni kompoziciji dolgo živele v njegovem srcu. Prvo podobo, ki je naslikal, je pokazal svojemu sorodniku in akademskemu slikarju Gocu Kaladjijskemu, kateri ga je spodbudil, da nadaljuje z ikonopisjem. Slikati je začel leta 2008 in leta 2010 predstavil svojo zbirko v Mestni galeriji Šoštanj. Pestri zbirki ikon je dodal še panjske končnice, s katerimi se je želel pokloniti svoji novi domovini. V slabih petnajstih letih je sodeloval v preko petdesetih skupinskih in samostojnih razstavah (povzeto po Zloženci, ki jo je v letu 2021 pripravila Občina Šoštanj).

Akademski slikar Stojan Knežević je njegovih panjskih končnicah zapisal, da upodablja v »klasičnem« slogu panjskih končnic 19. stoletja, torej z obvezno uporabo primarnih barv, brez pretiranega upoštevanja proporcev upodobljenih figur in predmetov, ter da uporaba barvnih podslikav ter različnih vrst kontrastov izkazuje njegovo obsežno slikarsko znanje in talent.

O Alimpiju Košarkoskemu pravi mag. Milojka B. Komprej, da »ni samo človek dveh domovin, športnik in slikar, dobitnik več priznanj, poleg tistih za šport in slikanje tudi Priznanja občine Šoštanj v letu 2012, [marveč] je tudi ponosen človek, ki hkrati s svojo držo in osebnim ugledom poskrbi za prepoznavnost občine Šoštanj in njenih prebivalcev.«

SVETOVNI DAN ČEBEL

V mesecu maju obeležujemo številne praznike, med njimi tudi svetovni dan čebel, ki ga obeležujemo 20. maja. Na ta dan se je leta 1734 rodil pionir sodobnega čebelarstva Anton Janša. Svetovni dan je posvečen čebelam in drugim opraševalcem, ki igrajo pomembno vlogo pri varnosti s prehransko preskrbo, njihova prisotnost pa je tudi pokazatelj stanja okolja.

Čebelarstvo in Slovenija imata dolgo skupno zgodovino. Čebele so eden od pomembnih opraševalcev, ki zagotavljajo hrano in prehransko varnost, trajnostno kmetijstvo, biotsko raznovrstnost ter pomembno prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in ohranjanju okolja. Zaščita čebel in čebelarskega sektorja tako dolgoročno prispeva k zmanjševanju revščine, lakote in ohranjanju zdravega okolja ter biotske raznovrstnosti. Tako je Slovenija v okviru Organizacije Združenih narodov (OZN) predlagala, da se 20. maj razglasi za svetovni dan čebel. Po treh letih mednarodnih prizadevanj so države članice OZN 20. decembra 2017 soglasno potrdile predlog Slovenije in 20. maj razglasile za svetovni dan čebel.

PANJSKE KONČNICE

Panjska končnica je ime, ki se uporablja za poslikano deščico, ki zapira čebelji panj kranjič. Tovrstna ljudska umetnost, značilna za Slovenijo, je nastala na Gorenjskem in slovenskem Koroškem, od tam pa se je razširila na ozemlje celotne Slovenije. Najstarejše panjske končnice segajo v sredino 18. stoletja, slikanje motivov na panje pa se v veliki meri konča po koncu prve svetovne vojne. Slike, ki so jih slikali preprosti in samouki slikarji imajo po večini figuralne motive, znanih pa je več kot 600 različnih motivov, od katerih jih je približno polovica nabožnih. V približno 150 letih je nastalo več kot 50.000 panjskih končnic, ki so jih čebelarji nameščali na svoje panje, da bi svoje panje ločili med seboj in od tujih. Pogosta je bila uporaba svetniških motivov, ki naj bi hkrati varovali čebele.

V slovenskem alpskem prostoru se je uporaba panjskih končnic najbolj razširila v drugi polovici 19. stoletja. V času »zlate dobe« končnic, med letoma 1820 in 1880, pa so že omenjenim nabožnim poslikavam dodali posvetne motive s stvarnimi ali domišljjskimi sporočili. Takrat se na panjskih končnicah pojavijo tudi zgodovinski in vojni dogodki ter odmevi na različne dogodke tistega časa. Pojavijo se tudi prizori kmečkega vsakdanjika in praznovanj, upodobitve živali in izdelki ljudske obrti ter različni zgodovinski prizori. V istem času se pojavijo tudi motivi, ki opozarjajo na človeško neumnost in motivi, ki na igriv način zasmehujejo tako moške kot ženske.

Danes imajo panjske končnice le še simboličen pomen, reprodukcije najbolj znanih motivov pa so priljubljeno darilo in turistični spominek v Sloveniji. Panjske končnice predstavljajo pravo etnografsko zakladnico Slovenije. Od leta 2018 je poslikavanje panjskih končnic vpisano v Register nesnovne kulturne dediščine.

